

Īsumā par Eiropas Cilvēktiesību tiesu

Publicēts: 16.08.2021.

Pašreizējā cilvēktiesību aizsardzības sistēma Eiropā izveidojās pēc Otrā pasaules kara, kad Rietumeiropas sabiedriskā doma bija apjautusi, ka nacionālās valstis nespēj nodrošināt pilnīgu cilvēktiesību aizsardzību, tādēļ nepieciešama starptautiska institūcija, kas šo lomu varētu pildīt.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Tiesa) ir 1950.gadā Eiropas Padomes ietvaros izveidota reģionāla cilvēktiesību aizsardzības institūcija. Tiesa izskata sūdzības par iespējamām [Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas](#) (Konvencija) un tās papildprotokolu pārkāpumiem, kā arī sniedz konsultatīvus viedokļus par Konvencijas vai tās papildprotokolu interpretāciju

Tiesā ir 47 tiesneši – pa vienam tiesnesim no katras Eiropas Padomes dalībvalsts. Kandidātus tiesneša amatam izvirza katra Konvencijas dalībvalsts. No trīs dalībvalsts nosauktajiem kandidātiem Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja ievēl vienu. Atbilstoši tiesnešu amata kritērijiem tiesnešiem ir jābūt ar nevainojamu reputāciju un atbilstoši kvalificētiem, lai ieņemtu augstu amatu tiesu institūcijās. Jāuzsver, ka amata pienākumu laikā tiesneši ir neatkarīgi, tie nepārstāv valsti, kura tos izvirzījusi tiesneša amatam. Tiesnešus ievēl uz 9 gadiem, un līdz ar Konvencija 15.papildprotokola spēkā stāšanās 2021.gada 1.augustā tiesnešu kandidāti nedrīkst pārsniegt 65 gadu vecumu.

No 47 tiesnešiem viens tiesnesis ir Tiesas prezidents, kurš vada Tiesas darbu un kuram palīdz vēl divi tiesneši – viceprezidenti. Tiesneši ir sadalīti piecās nodaļās (katrā nodaļā 9-10 tiesneši), kuru ietvaros tiek veidotas Tiesas palātas septiņu tiesnešu sastāvā un Tiesas komitejas triju tiesnešu sastāvā. Tiesas komiteja izskata sūdzības par jautājumiem, kuros Tiesai ir labi iedibināta judikatūra, savukārt Tiesas palāta izskata sūdzības par jautājumiem, kuros šāda judikatūra vēl nav izveidojusies. Ja kāda palāta izskatāmā sūdzība skar nopietnus jautājumus par Konvencijas vai tās papildprotokolu interpretāciju vai sūdzības izskatīšana var novest pie rezultāta, kas nesaskan ar Tiesas iepriekš iedibināto judikatūru, palāta sūdzību var nodot izskatīšanai Lielajā palātā 17 tiesnešu sastāvā. Tiesvedības puses lietu var lūgt nodot izskatīšanai Lielajā palātā pēc tam, kad ir pieņemts palātas spriedums.

2015.gada 24.jūnijā Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja no Latvijas Tiesas tiesneša amatā ievēlēja asoc.prof. Mārtiņu Mitu, un kopš 2015.gada 3.septembra Mārtiņš Mits pilda Tiesas tiesneša amata pienākumus. Mārtiņš Mits darbojas Tiesas Piektajā nodaļā un kopš 2020.gada 6.oktobra viņš ir Piektais nodaļas viceprezidents.

Mārtiņš Mits ir trešais no Latvijas ievēlētais tiesnesis Tiesā. Pirmais no Latvijas ievēlētais tiesnesis no 1995. līdz 2004.gadam bija Egils Levits. Savukārt no 2005. līdz 2014.gadam no Latvijas ievēlēta tiesnese bija Ineta Ziemele.

Konvencijas dalībvalstīm jāiesniedz trīs līdz piecu *ad hoc* tiesnešu saraksts, no kura Tiesas priekšsēdētājs var izvēlēties *ad hoc* tiesnesi konkrētas lietas izskatīšanai, ja no attiecīgās valsts ievēlēta tiesneša amats šīs lietas izskatīšanas laikā ir vakants vai ievēlētais tiesnesis nevar piedalīties lietas izskatīšanā. 2016.gada 19.janvārī ar Ministru kabineta lēmuma tika apstiprināts Latvijas *ad hoc* tiesnešu saraksts, kurā ir iekļauti Artūrs Kučs, Daiga Rezevska, Jautrīte Briede un Ineta Ziemele.

<https://www.mfa.gov.lv/lv/isuma-par-eiropas-cilvektiesibu-tiesu>